

Monograficzne wydanie periodyku
poświęcone Ukrainie i wspieraniu uchodźców

Ballady Adama Mickiewicza w interpretacji Ukrainek podczas Narodowego Czytania

SPIS TREŚCI

Wstęp (Jarosław Jankowski)	3
Fotoreportaż z uroczystych obchodów jubileuszu 70-lecia istnienia Centrum Doskonalenia Nauczycieli Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie	4–5
70 lat Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie (Anna Chudzińska)	6–8
Działania CDN Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie na rzecz pomocy obywatelom z Ukrainy (Anna Chudzińska)	9–11
Gościnną Wielkopolska – o pobycie uczniów i nauczycieli z Ukrainy w Poznaniu, Gnieźnie i Ostrowie Wielkopolskim	12–13
O realizacji projektu „CDN w Koninie dla Ukrainy” (Małgorzata Pogodska)	14–15
Co początkujący nauczyciel języka polskiego jako obcego wiedzieć powinien (Elwira Jeglińska)	16–17
Języki polski i ukraiński: różnice i podobieństwa (Helena Krasowska)	18–19
Krótki przegląd podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego (Olga Suchcicka)	20–21
Polskie i ukraińskie podręczniki do nauczania fizyki w klasie 7 – krótkie porównanie (Barbara Jaworowicz)	22–23
Placówki oświatowe prowadzone przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego	24

W związku z działaniami wojennymi w Ukrainie w marcu 2022 r. do Skulska przybyły ukraińskie rodziny. Kilkoro dzieci zostało zapisanych do Szkoły Podstawowej w Skulsku, między innymi Anastazja i Katarzyna. Ich mamy, Olga i Walentyna, otrzymały pracę w szkole. Pomagały i nadal pomagają dzieciom ukraińskim odnaleźć się w polskiej rzeczywistości szkolnej i nie tylko, są tłumaczkami między dziećmi i nauczycielami albo nauczycielami i rodzicami. Panie wraz z młodzieżą uczęszczają na dodatkowe lekcje z języka polskiego, poznają naszą kulturę. Wszyscy chętnie czytają polskie książki, wypożyczają je z biblioteki, korzystają także ze zbiorów nauczycieli.

Panie Olga i Walentyna są bardzo aktywne, biorą udział w różnych szkolnych, lokalnych i powiatowych imprezach. Ostatnio obie panie oraz ich córki uczestniczyły w Narodowym Czytaniu, do którego zachęciła je pani Aleksandra Czaplicka-Wojtas podczas kursu „Porozmawiajmy po polsku” zorganizowanego przez Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie. W bieżącym roku czytane były ballady Adama Mickiewicza. Grupa ze Skulska wypadła znakomicie. Panie i dziewczynki pięknie interpretowały balladę „Pierwiosnek”. Ich wykonanie dostarczyło słuchaczom wielu wrażeń, czytające stworzyły podniosły, uroczysty nastrój. Z przyjemnością słuchało się tego wykonania.

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie po raz kolejny włączyło się w akcję Narodowe Czytanie. Nagrania z udziałem zaproszonych gości odbywały się w Green Studio w CDN w Koninie i zostały opublikowane 3 września 2022 r. na stronie www.cdnkonin.pl oraz profilach społecznościowych centrum. Akcja każdego roku cieszy się dużym zainteresowaniem.

Barbara Jaworowicz
nauczyciel konsultant
CDN w Koninie

Walentyna Naumchuk

Olha Shchurovska

Kateryna Naumchuk

Anastazja Shchurovska

Szanowni Państwo!

Centrum Doskonalenia Nauczycieli Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie obchodziła **Jubileusz 70-lecia** istnienia. Wydarzenie, które odbyło się 23 września 2022 roku, było okazją do wspomnień, miłych rozmów z osobami, które spotkały się po latach, do uśmiechu, a nawet do uronienia łezki wzruszenia. Biblioteka w Koninie, Kole, Słupcy i Turku stanowi nierozdzielny całość. Dlatego Jubilatka obchodziła swoje święto, sięgając po wydarzenia realizowane w całym subregionie konińskim – pokazując, jak na przestrzeni tylu lat edukacja czytelnicza, wsparcie nauczycieli, studentów, małych czytelników, seniorów, społeczności Wielkopolski Wschodniej realizowane było wspólnie przez byłych i obecnych pracowników. Pokazaliśmy także naszą teraźniejszość i cele, do których zmierzamy. A różnorodność i nowoczesność tych działań są stale przez Nas rozwijane. Nie mogło na tym spotkaniu zabraknąć podziękowań dla osób oraz instytucji, z którymi związał szczęśliwy los Naszą Bibliotekę. Nie sposób było podziękować na scenie wszystkim przyjaciółom Biblioteki Pedagogicznej. Lecz czynię to jeszcze raz słowami „Nikt kto osiąga sukces, nie robi tego bez pomocy innych. Mądry ten, kto docenia tę pomoc z wdzięcznością” (Alfred North Whitehead). Jestem przekonany, że nasze ścieżki czytelnicze nie raz jeszcze będą się splatać.

Drodzy Czytelnicy

Sytuacja w Ukrainie wiele zmieniła w naszym kraju. Młodzi ludzie pozbawieni kontaktu z rówieśnikami, dzieci oderwane od własnego, codziennego życia, przeżywający tragedię, dorośli, którzy muszą odnaleźć się w nowej rzeczywistości. Dlatego naszym zadaniem jest pomoc i wsparcie wszystkich, którzy tej pomocy potrzebują. Rodzaj wsparcia może być różny w zależności od możliwości organizacyjnych, merytorycznych, finansowych, logistycznych.

Nasze Centrum od samego początku służy pomocą nauczycielom, dzieciom, dyrektorom oraz wszystkim tym, którzy tej pomocy potrzebują, zarówno w Polsce, jak i w Ukrainie.

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie (ośrodek i biblioteka) organizuje i realizuje między innymi: naukę języka polskiego dla nauczycieli z Ukrainy, seminaria przybliżające kulturę i co-

dzienność Ukrainy, zajęcia integracyjne polskich i ukraińskich dzieci, spotkania informacyjne etc.

Podjęto ponadto działania pozyskujące książki i literaturę dla dzieci w języku ukraińskim. Materiały zostały zakupione lub przekazane przez biblioteki, z któ-

materiałów. Dzięki zaangażowaniu dyrekcji oraz pracowników Centrum pozyskano między innymi środki higieniczne, opatrunki, pościel, poszewki pościelowe, koce. Udzielono pomocy humanitarnej Narodowemu Uniwersytetowi w Wołyniu. W tym miejscu bardzo

rym Biblioteka Pedagogiczna w Koninie nawiązała współpracę lub kontakt. Centrum stworzyło kąciki czytelnicze w Koninie, Słupcy, Kole i Turku z dostępem do woluminów w języku ukraińskim.

Poza działaniami merytorycznymi prowadzimy akcje charytatywne, których celem jest zbieranie potrzebnych

dziękuję wszystkim Darczyńcom, którzy wsparli działania CDN w Koninie na rzecz pomocy Ukrainie.

Jarosław Jankowski

Dyrektor CDN w Koninie

Redaktor naczelny

„Konińskiego Kuriera Oświatowego”

Fotoreportaż z uroczystych obchodów jubileuszu 70-lecia istnienia Centrum Doskonalenia Nauczycieli Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie w Młodzieżowym Domu Kultury w Koninie, 23 września 2022 roku

Anna Chudzińska wicedyrektor CDN w Koninie

70 lat Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie

Dorota Kinal, dyrektor DEIN w Poznaniu oraz Jarosław Jankowski, dyrektor CDN w Koninie

Po II wojnie światowej w wyniku reaktywacji przedwojennych placówek bibliotecznych powołano sieć bibliotek pedagogicznych. Wśród nich w 1952 roku znalazła się konińska biblioteka pedagogiczna. Powstała jako Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa. Od Wydziału Oświaty otrzymała 565 książek o tematyce pedagogicznej i społeczno-politycznej oraz lektury do szkoły podstawowej – i tak rozpoczęła swoją działalność. Zgodnie ze statutem nadzór merytoryczny sprawowała nad nią PBW w Poznaniu. Pierwszą, ale niesamodzielną siedzibą była sala w Wydziale Oświaty na ulicy Mickiewicza. W roku 1975 przeprowadzono w Polsce reformę administracji państwowej, w wyniku której powstało województwo konińskie. Decyzją wojewody z dnia 25 sierpnia 1975 roku dotychczasowa biblioteka powiatowa została przekształcona w Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką z filiami

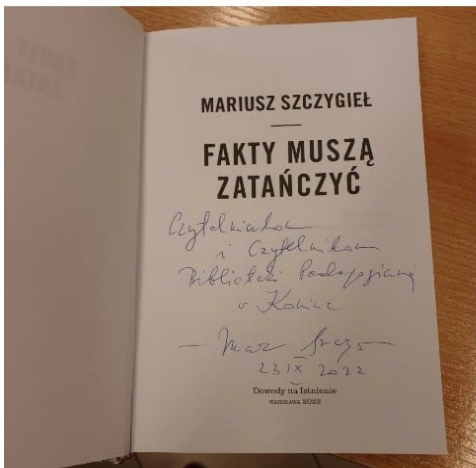
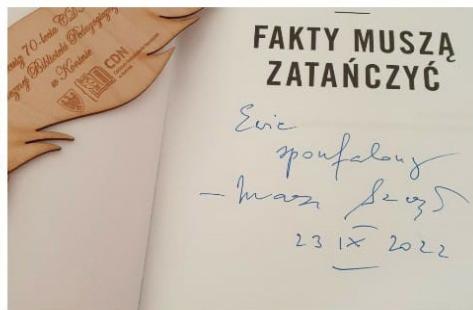
w Kole, Słupcy i Turku. I tak przez lata rozwijała swoją działalność.

Realizując zadania statutowe, biblioteka nie tylko zaspokaja potrzeby

i oczekiwania użytkowników, ale również kreuje je, podnosząc i rozszerzając jakość świadczonych usług. Nie ogranicza się tylko do gromadzenia

Władze samorządowe

Wystąpienie Mariusza Szczygiła. Fot. E. Malin

kopolskim oraz z organizacjami, instytucjami ogólnopolskimi, samorządami miast i gmin znajdującymi się na terenie powiatów: konińskiego, kolskiego, tureckiego i słupeckiego. Współpraca wpływa na poszerzenie wachlarza realizowanych działań, uatrakcyjnienie przekazywanych treści poprzez stosowanie nowych metod i form, dostarczenie wartościowych materiałów i narzędzi dydaktycznych. Przedstawiciele instytucji, którzy przez lata z nami współpracowali, gościliśmy na naszej gali.

Jubileusz 70-lecia Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie pragnęliśmy uczcić wydarzeniem, które na długo pozostanie w pamięci uczestników spotkania. Ponieważ świętowaliśmy jubileusz biblioteki, w której słowo odgrywa najważniejszą rolę, postanowiliśmy jako gościa zaprosić osobę, która na co dzień zajmuje się pisaniem. Nasze zaproszenie przyjął Mariusz Szczygiel – reporter, felietonista, pisarz non-fiction. Jego książki zostały wydane w 21 krajach. Laureat Europejskiej Nagrody Książkowej 2009 za *Gottland*, która zdobyła także Nike Czytelników. Laureat podwójnej Nagrody Literackiej Nike 2019 za książkę *Nie ma* (w wyborze jury i czytelników). Od 1990 r. związany z „Gazetą Wyborczą”. Współzałożyciel księgarni-kawiarni „Wrzenie świata” oraz wydawnictwa „Dowody na Istnienie”. Czechofil. Mieszka w Warszawie, ale – jak mówi – jego dusza mieszka w Pradze. Autor bestsellerowego *Osobistego przewodnika po Pradze*. I właśnie w świat kultury czeskiej zabrał uczestników spotkania podczas swojego wystąpienia *Kultura czeska, moja laska nebeska*.

Na zakończenie gali na gości czekał urodzinowy tort.

Dziękujemy Wszystkim, którzy swoją obecnością uświetnili nasz jubileusz, za życzenia, dobre słowa wypowiedziane pod naszym adresem. Czekamy na Was w progach naszej biblioteki.

Anna Chudzińska wicedyrektor CDN w Koninie

Działania CDN Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie na rzecz pomocy obywatelom z Ukrainy

24 lutego 2022 roku to dzień, w którym rozpoczęła się napaść Rosji na Ukrainę – bezpardonowy atak z północy, wschodu i południa, a przede wszystkim z powietrza. Cały świat przecierał oczy z niedowierzaniem, że w XXI wieku możliwa jest jeszcze w Europie inwazja zbrojna. Wybuch wojny spowodował niespodziewany i nagły napływ uchodźców wojennych. W polskich szkołach pojawili się uczniowie z Ukrainy. Biblioteki, jako instytucje zaufania społecznego, włączyły się w pomoc uczniom z Ukrainy. CDN Publiczna Biblioteka

o książki w języku ukraińskim, zaaranżowanie w każdej z naszych placówek czytelni książek ukraińskich, organizowanie kursów językowych, udostępnianie komputerów z dostępem do Internetu, organizowanie spotkań integracyjno-edukacyjnych, ułatwienie zapisów do biblioteki dla uchodźców itp.

CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie włączyła się do akcji „Serce dla Ukrainy” zorganizowanej przez portal Lustro Biblioteki. W widocznym miejscu na oknach, drzwiach, regałach, przy ladzie, w czytelni naklejo-

datne informacje i poradniki, które pomogą odnaleźć się uchodźcom w Polsce.

CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie, chcąc pomóc dzieciom z Ukrainy zapomnieć choć na chwilę o wydarzeniach minionych dni, organizowała dla nich zajęcia. Uczniowie mieli okazję poznać naszą placówkę, brali udział w zajęciach edukacyjnych z programowania z robotem Photon. Podczas zabawy ruchowej z użyciem Magicznego Dywanu mogli zapomnieć o trudnych przeżyciach. Ponadto przeprowadzono zajęcia nt. *Poznajemy za-*

„Serce dla Ukrainy”, CDN PBP w Koninie

Pedagogiczna w Koninie wraz z filiami podjęła działania mające na celu integrację uczniów z Ukrainy, którzy znaleźli się w szkołach na terenie subregionu konińskiego. Placówka rozpoczęła także działania mające na celu pomoc uchodźcom, między innymi poprzez: rozpowszechnianie informacji o trwających akcjach i zbiórkach charytatywnych, organizowanie własnych akcji i zbiórek charytatywnych, współpracę z lokalnymi władzami, organizacjami, poszerzenie księgozbioru

ne zostały serca w barwach flagi ukraińskiej w ramach solidarności

Na stronie internetowej PBP w Koninie w zakładce #SolidarnizUkrainą udostępniono książki elektroniczne w języku ukraińskim w formacie PDF do pobrania lub czytania on-line, linki do pobrania nieodpłatnie materiałów w języku ukraińskim, linki do strony MEiN z informacjami na temat zasad przyjmowania cudzoziemców do polskich szkół, linki do materiałów gov.pl, gdzie zebrano przy-

wody w ramach innowacji pedagogicznej, *Bajki bez barier*, *Biblioteka na was czeka*, *Kilka słów o pszczolach*, zajęcia z uczestnikami półkolonii z TIO Świetlic Socjoterapeutycznych nr 3 i nr 6 w Koninie, warsztaty *Jak zrobić własną książkę leporello? Zwykle niezwykle książki*, *Programujemy z robotem edukacyjnym GeniBot*, zajęcia dla uczniów ukraińskich *Nauka języka polskiego*, *Lekcja języka polskiego – Moja polsko-ukraińska książeczka*, a dla najmłodszych przeprowa-

dzono lekcję biblioteczną *Biblioteka bez tajemnic*.

CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie wraz z filiami w związku z zaistniałą sytuacją w Ukra-

zwróciła się o wsparcie w pozyskaniu książek do bibliotek ukraińskich z terenów nieobjętych wojną. Pozyskaliśmy książki, które wzbogaciły czytelnię. Na nasz apel odpowiedziały: Centralna

są w CDN Publicznej Bibliotece Pedagogicznej w Koninie oraz jej filiach w Kole, Słupcy i Turku. Pakiety książek są wymieniane między naszymi placówkami.

Czytelnie książek ukraińskich w PBP w Koninie oraz filii w Słupcy

inie specjalnie dla osób z Ukrainy przebywających na terenie subregionu konińskiego utworzyła czytelnię książek ukraińskich, gdzie obywatele Ukrainy mogą spędzić miło czas, odpocząć od trudów dnia codziennego przy ciekawej książce. Pragnąc zapewnić Ukraińcom szeroki wybór literatury w ich języku,

Miejska Biblioteka dla Dorosłych Rady Miasta Łucka, Biblioteka Publiczna w Tulczynie, Uniwersytecka Biblioteka Naukowa Obwodu Lwowskiego, Biblioteka Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu Lesi Ukrainy. Łącznie pozyskaliśmy przeszło 400 książek w języku ukraińskim, które dostępne

CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie włączyła się w akcje charytatywne prowadzone na rzecz obywateli Ukrainy. Pracownicy Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu przyjęli do swoich burs 250 obywateli Ukrainy, którzy stracili swoje domy. Chcąc zapewnić tym ludziom podstawowe warunki by-

Przekazanie zebranych artykułów

Uczestnicy międzynarodowego projektu szkolno-bibliotecznego „Piramida Książek – Піраміда Книг – The Pyramid Of Books” na warsztatach CDN PBP

towe, poprosili nas o zebranie pościeli, koców, środków opatrunkowych, artykułów higienicznych. Na prośbę Biblioteki Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu Lesi Ukrainy, CDN PBP w Koninie zorganizowała zbiórkę. Udało nam się pozyskać potrzebne materiały, a przekazanie zebranych artykułów nastąpiło 18.08.2022 r., kiedy to odwiedził nas pan profesor lingwistyki stosownej z Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu.

W dniach od 7 do 12 września br. na zaproszenie burmistrza miasta Rychwał, dyrygenta Orkiestry Dętej Quantum oraz dyrektora Szkoły Podstawowej nr 12 w Koninie gościła grupa młodzieży ukraińskiej, uczestników międzynarodowego projektu szkolno-bibliotecznego „Piramida Książek – Піраміда Книг – The Pyramid Of Books”. CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie od czterech lat współpracuje przy realizacji

ww. projektu. Tym razem zaprosiliśmy przybyłych gości do naszej biblioteki na warsztaty *Jak zrobić własną książkę leporello?* oraz *Programujemy z robotem edukacyjnym GeniBot*, zajęcia biblioteczne *Звичайні книги незвичайні* i wystawę książek polsko-ukraińskich. Od uczestników projektu otrzymaliśmy niezwykle prezenty, młodzież przekazała nam także książki do zbiorów czytelni książek ukraińskich.

Upominki od młodzieży ukraińskiej

Gościnną Wielkopolska – o pobycie uczniów i nauczycieli z Ukrainy w Poznaniu, Gnieźnie i Ostrowie Wielkopolskim

W obliczu zagrożenia i cierpienia, jakie przyniosła ze sobą agresja Rosji na Ukrainę, Wielkopolska od początku wyraziła gotowość do udzielenia wszelkiego wsparcia i pomocy w tych trudnych chwilach dla narodu ukraińskiego. Zwłaszcza że Samorząd Województwa Wielkopolskiego od lat kontynuuje wsparcie dla Obwodu Charkowskiego – regionu partnerskiego naszego województwa. W ostatnich miesiącach do tego obwodu trafiała m.in. pomoc humanitarna ze zbiórek organizowanych pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

W marcu br. Departament Edukacji i Nauki wystąpił z wnioskiem o uruchomienie rezerwy celowej budżetu woj-

wództwa z przeznaczeniem na organizację w Wielkopolsce letniego wypoczynku dla grupy z nauczycielami, opiekunami i rodzicami z Ukrainy.

Ostatecznie w dniach 4–17 lipca 2022 r. w Wielkopolsce przebywała grupa ok. 80 uczniów w wieku 11–17 lat wraz z nauczycielami. Nasi goście zostali zakwaterowani w dwóch naszych szkołach: Wielkopolskim Samorządowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie oraz w Ostrowie Wielkopolskim.

Młodzi Ukraińcy podczas pobytu w naszym regionie odwiedzili m.in. ogród zoologiczny w Poznaniu, zamek w Kórniku, muzeum w Gołuchowie, Park Etnograficzny w Dziekanowicach,

a także wzięli udział w licznych grach, zabawach oraz warsztatach prowadzonych przez fundację „U Łejerów”.

6 lipca br. z grupą młodzieży z Obwodu Charkowskiego spotkała się na terenie Campingu Malta w Poznaniu Paulina Stochniałek, Członkini Zarządu Województwa Wielkopolskiego, przekazując im upominki od regionalnego samorządu oraz fundacji In_Spire. – *To były dwa tygodnie wypełnione wypoczynkiem, zabawą i zwiedzaniem Wielkopolski. Chodziło nam o to, by wszyscy nasi goście mogli choć na chwilę znów poczuć się dziećmi i zapomnieć o koszmarze, jakim jest wojna* – tłumaczyła ideę zaproszenia młodych Ukraińców Paulina Stochniałek.

• Spotkanie ukraińskich uczniów i nauczycieli z Pauliną Stochniałek na terenie Campingu Malta w Poznaniu

• Aktywności gości z Obwodu Charkowskiego zakwaterowanych w Wielkopolskim Samorządowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie

• Wypoczynek i działania ukraińskiej młodzieży goszczącej w Wielkopolskim Samorządowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowie Wielkopolskim

Małgorzata Pogodska nauczyciel konsultant CDN w Koninie

O realizacji projektu „CDN w Koninie dla Ukrainy”

Wojna w Ukrainie poruszyła wszystkich Polaków. Przypomniała o okrucieństwach II wojny światowej, której pamięć jest wciąż żywa nie tylko w mediach, ale też we wspomnieniach i w opowieściach najbliższych członków rodzin. Doskonale wiemy, jakie są skutki działań wojennych, współczujemy ofiarom konfliktu zbrojnego. Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie solidaryzuje się z Ukrainą i postanowiło włączyć się aktywnie w pomoc dla uchodźców.

Przedsięwzięcie „CDN w Koninie dla Ukrainy” obejmuje przede wszystkim wsparcie metodyczne nauczycieli w pracy z uczniami z Ukrainy, wsparcie psychologiczne dla uczniów ukraińskich i ich rodziców, umożliwianie nauki języka polskiego, a także szczególną pomoc dla osób z Ukrainy zatrudnionych w Polsce na stanowisku nauczyciela. Ponieważ najłatwiej pomagać osobom, których się zna, CDN przeprowadził szereg szkoleń, które ukazywały historię i kulturę ukraińską.

Projekt „CDN w Koninie dla Ukrainy” jest realizowany od 24 lutego 2022 r. Pozyskaliśmy prowadzących szkolenia – naukowców z Ukrainy oraz Polaków zafascynowanych tym krajem już od lat. Uczestniczyliśmy w szkoleniach organizowanych przez ORE, Wydawnictwo Nowa Era, Centrum Wsparcia Rzemiosła Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie. W marcu ruszyły pierwsze szkolenia: seminaria o Ukrainie, kursy języka polskiego, warsztaty metodyczne, a także opracowane zostały materiały dydaktyczne i popularyzowane były dobre opracowania.

Przeprowadzone szkolenia o Ukrainie

Seminaria prowadzone przez Ukrainkę Goncharenko Bochdanę: *Odkrywamy Ukrainę; Co, kiedy i jak świętują Ukraińcy; System edukacji w Ukrainie*. Helena Krasowska i Olga Suchcicka były głównymi prelegentkami konferencji popularnonaukowej na temat *Kilka słów o nauczaniu języka ukraińskiego*.

Aldona Olesiak uczestniczyła w szkoleniu *Kompetencje metodyczne nauczycieli niezbędne w pracy z uczniami ze*

środków uchodźczych z Ukrainy (56 godz.) zorganizowanym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji. Celem było udzielenie wsparcia metodyczno-dydaktycznego nauczycielom i dyrektorom placówek, w których uczą się uchodźcy z Ukrainy. Nabytymi kompetencjami podzieliła się z nauczycielami i dyrektorami w ramach *Kompleksowego Wspomagania Szkół i Przedszkoli, konferencji E/25 – Szkoła polska po 24 lutego... w czasie kryzysu humanitarnego wywołanego napaścią rosyjską na Ukrainę* (24.03.2022, 3 godz., uczestniczyło 103 nauczycieli) oraz kursu doskonalącego *K/45 – Kompetencje metodyczne nauczycieli niezbędne w pracy z uczniami ze środowisk uchodźczych z Ukrainy* (16.05.2022, 30 godz., uczestniczyło 32 nauczycieli).

Dr Elwira Jedlińska poprowadziła seminarium na temat *Jak uczyć języka polskiego jako obcego*.

Zrealizowano również konferencję we współpracy z Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie pt. *Szkoła polska po 24 lutego... w czasie kryzysu humanitarnego wywołanego napaścią rosyjską na Ukrainę* (on-line). Prelegentami były osoby z Ukrainy: Oksana Łysenko i Oksana Goroszko, Helena Krasowska, Olga Suchcicka – i z Polski: Dorota Silska, Karolina Rakowicz, Małgorzata Koziańska-Sip, Maciej Plesiński, Tomasz Wika, Jerzy Olas, Beata Bartczak. Poruszono zagadnienia:

- Ukraiński system oświaty
- Jak wygląda rzeczywistość szkolna po 24 lutego?
- Wsparcie organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami w sprawie przyjmowania do polskich szkół dzieci i młodzieży z Ukrainy
- Sytuacja uczniów przybywających z Ukrainy w szkolnictwie branżowym
- Silny stres. Jak sobie z nim radzić?
- Przedstawienie możliwości zatrudnienia cudzoziemców z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przepisami ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa z dnia 12 marca 2022 r.

W ramach Klubu Dyrektora Leszek Zalesny poruszył tematy: „Przedstawienie nowości prawnych w edukacji, w tym ocenianie uczniów z Ukrainy”; „Zmiany w zarządzaniu oświatą w 2022 r. oraz aktualne zmiany w statusie nauczycieli szkół, przedszkoli i placówek”.

Doradcy metodyczni (Jolanta Żukowska, Agata Różańska, Mariola Felczyńska, Katarzyna Krygier) zrealizowali następujące szkolenia:

- Pogotowie polonistów – wielkopolscy nauczyciele dla dzieci z Ukrainy
- Dziecko migranckie w naszej szkole
- ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego
- Dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla cudzoziemców w przedszkolu
- Nauczanie przez działanie – praca z dziećmi z Ukrainy
- Wielkanoc w tradycji i kulturze polskiej – zajęcia integracyjne polsko-ukraińskie

Sieć współpracy i samokształcenia zorganizowana przez Katarzynę Krygier obejmowała m.in. zagadnienia:

- Rozmówki ukraińsko-polskie i polsko-ukraińskie do pobrania. Uczeń z Ukrainy – etapy adaptacji i formy wsparcia oferowane przez wychowawcę
- Przydatne informacje i zwroty w pierwszej rozmowie; Zwroty, nazwy miejsc i pomieszczeń – plakaty/przydatne materiały
- Zdalne nauczanie języka polskiego. Reaktywacja
- Baza darmowych materiałów dla uczniów z Ukrainy i polskich nauczycieli
- Materiały wspomagające pracę nauczyciela z dzieckiem ukraińskim
- Język ukraiński od podstaw – kurs językowy
- Szkolne rozmówki ukraińsko-polskie
- Muzyczne zabawy integrujące grupę

Istotnym przedsięwzięciem okazały się kursy języka polskiego dla Ukraińców. Z racji nagłej potrzeby porozumiewania się po polsku wybraliśmy słownictwo niezbędne do komunikowania się w naszym kraju i konsultanci CDN, nauczyciele języka polskiego – Aleksandra Czaplicka-Wojtas, Wioletta Poturała i Zbigniew Budny – przeprowadzili cykl

szkoleń: *Porozmawiajmy po polsku; Język polski na co dzień – dla początkujących oraz dla zaawansowanych.*

Materiały dla nauczycieli uczących dzieci z doświadczeniem migracyjnym

Na stronie internetowej CDN w Koninie zamieszczone zostały materiały dydaktyczne do wykorzystania na lekcji, porady dotyczące budowania relacji z rodzicami uczniów oraz wskazówki, jak wspierać rodziców uczniów z doświadczeniem migracyjnym. Korzystając z tych materiałów, można rozwinąć swoje kompetencje metodyczne niezbędne w pracy z uczniami ze środowisk uchodźczych z Ukrainy. Materiały pogrupowane są w kategorie.

W nowym kraju – uczeń z Ukrainy w polskiej szkole

Materiały tej kategorii obejmują problematykę:

- Polskie rozwiązania systemowe w zakresie edukacji uczniów uchodźczych.
- Szkoła w Polsce a szkoła w Ukrainie – różnice i podobieństwa.
- Organizacja zajęć z języka polskiego jako języka obcego oraz zajęć wyrównawczych dla dzieci i młodzieży na każdym etapie edukacji.
- Oddział przygotowawczy jako jedno z rozwiązań systemowych – przykłady dobrych praktyk w uruchomieniu klasy.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 roku w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa
- Rekomendacje systemowe dla uczniów – uchodźców w Ukrainy
- System edukacji w Polsce – informator stworzony przez Kuratorium Oświaty w Poznaniu
- Ukraińscy uczniowie i uczennice w naszej klasie – poradniki przedmiotowe dla nauczycieli:
- Poradnik wychowawczy
- Poradnik przedmiotowy – język polski
- Poradnik przedmiotowy – matematyka
- Poradnik przedmiotowy – historia i wos
- Poradnik przedmiotowy – biologia
- Jak przygotować szkołę na przyjęcie uczniów z Ukrainy? Wskazówki dla dyrektorów – webinarium CEO

- Jak przygotować klasę na przyjęcie ucznia lub uczennicy z Ukrainy? – webinarium CEO
- Oddziały przygotowawcze w szkole podstawowej, Pan Marek Korbanek, Dyrektor Zespołu Szkół nr 7 w Poznaniu
- Oddziały przygotowawcze w szkole ponadpodstawowej, Pan Leszek Bernaczyk, dyrektor XIV Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego w Poznaniu
- Mniejszości narodowe i etniczne w polskiej szkole – problemy i osiągnięcia, Pani Edyta Rudź-Jaskowiak, dyrektor Szkoły Podstawowej nr 26 im. R. Berwińskiego w Poznaniu oraz Pani Katarzyna Skórnicka, pedagog Szkoły Podstawowej nr 26 im. R. Berwińskiego w Poznaniu

Uczeń uchodźca – ogólna charakterystyka. Przykłady dobrych praktyk w nauczaniu. Psychologia migracji w kontekście ucznia uchodźcy

Materiały tej kategorii obejmują problematykę:

- Między językiem/językami a kulturą/kulturami.
- Wyzwania i potencjalne trudności w pracy.
- Pierwsze kroki dziecka uchodźczego w szkole – na co warto zwrócić uwagę. Odpowiednie wsparcie – przykłady strategii rusztowania w prowadzeniu zajęć językowych (nauka słownictwa i poleceń).
- Uczniowie z różnych kultur w szkole
- Uczniowie z rodzin migracyjnych w szkole
- Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości i wielojęzyczności

- Wytyczne dotyczące pracy z dziećmi uchodźczymi zmagającymi się ze stresem i urazami psychicznymi UNHCR
- Adaptacja kulturowa i integracja uczniów z doświadczeniem migracyjnym w szkole i ze społecznością szkolną w trakcie edukacji w klasie wielokulturowej lub w oddziale przygotowawczym
- Metoda JES-PL – skuteczne narzędzia nauczania uczniów z doświadczeniem migracji
- Ku wielokulturowej szkole. Pakiet edukacyjny z programem nauczania języka polskiego dla I, II, III etapu kształcenia
- Międzykulturowość w szkole. Poradnik dla nauczycieli i specjalistów
- Polska szkoła a cudzoziemcy. Studium przypadku dziecka z Ukrainy
- Dziecko ukraińskie w polskiej szkole. Studium przypadku
- Asystenci międzykulturowi – zbiór publikacji
- Przykładowe strony z materiałami – polsko-ukraińskie karty pracy:
- <https://epedagogika.pl/slowa-kluczowe/ukraina-7601>
- <https://mamyprojekt.pl/ukraina>
- <https://wydawnictwodwiesiostry.pl/materiały-edukacyjne/dla-dzieci-i-rodziców/materiały-w-jezyku-ukraińskim>

Inne materiały

Dział ten zawiera materiały nieopublikowane do żadnej z wymienionych wyżej kategorii.

- Informacje CKE o egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym dla zdających – obywateli Ukrainy

Zdajemy sobie sprawę, że nasze działania nie wpłyną bezpośrednio na rozwiązanie konfliktu zbrojnego, ale może choć trochę dadzą poczucie normalności najbardziej niewinnym w całej tej sytuacji – dzieciom narodu ukraińskiego.

Koniński Kurier Oświatowy Kwartalnik Publicystyczno-Edukacyjny

Wydawca:

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie

Zespół Redakcyjny:

Jarosław Jankowski (redaktor naczelny)
Zbigniew Budny (sekretarz)
Aleksandra Czaplicka-Wojtas (redaktor)
Iwona Wojtalik (redaktor)
Wioletta Poturała (redaktor)

Materiały przygotowane według zasad określonych na stronie internetowej CDN w zakładce „Publikacje” prosimy przesyłać pod adresem redakcji do sekretarza „Kuriera”

bądź – w wersji elektronicznej – pod adresem: kko@cdnkonin.pl.

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania nadesłanych tekstów i nadawania im tytułów.

Skład, łamanie i druk: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

Adres redakcji:

ul. Sosnowa 14 (CDN), 62-510 Konin
tel. 63 245 75 20, fax 63 245 61 95
internet: www.cdnkonin.pl
e-mail: kko@cdnkonin.pl

dr Elwira Jeglińska* wieloletni lektor języka polskiego w Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców UAM w Poznaniu

Co początkujący nauczyciel języka polskiego jako obcego wiedzieć powinien

Niemalże wszystkim, którzy rozpoczynają przygodę z nauczaniem języka polskiego, radość z odkrywania nowej pasji mącą mity, jakie narosły wokół polszczyzny widzianej z perspektywy cudzoziemców. Początkujący nauczyciele języka polskiego jako obcego muszą przede wszystkim stawić czoła przekonaniu, że język polski jest bardzo trudny, że mało kto chce się nim posługiwać, w końcu – że każdy, kto mówi po polsku, może nauczać języka polskiego jako obcego. W związku z tym nauczanie języka polskiego jako obcego z jednej strony jawi się jako zadanie ponad siły (bo przecież język polski należy do najtrudniejszych języków na świecie), z drugiej zaś nie powinno ono sprawiać większej trudności żadnemu nauczycielowi, a z pewnością nie nauczycielowi poloniście (bo każdy kto mówi po polsku może nauczyć tego języka). Jak większość mitów funkcjonujących w powszechnej świadomości, także i te uznać należy za bezpodstawne i szkodliwe, szczególnie dla rozpoczynających pracę lektorów.

Czy każdy Polak i każdy nauczyciel może nauczać języka polskiego jako obcego? Odpowiedź brzmi: zdecydowanie nie. Bycie nauczycielem języka obcego, w tym języka polskiego, wymaga nie tylko znajomości nauczanego języka, ale przede wszystkim wiedzy na temat metodyki nauczania języków obcych obejmującej prawidłowości rządzące procesem nabywania kompetencji językowych w zakresie czytania ze zrozumieniem, pisania, rozumienia ze słuchu, komunikacji, kompetencji inter/transkulturowej, a także dogłębnej znajomości takich zagadnień, jak funkcjonalna gramatyka języka polskiego, słowotwórstwo, zasady ortografii, interpunkcji, wymowy i akcentowania w języku polskim. Sprawność, jaką lektorzy języka polskiego jako obcego osiągają w kwestiach szeroko rozumianej gramatyki, sprawia, że podupada mit dotyczący nauczania polszczyzny wyrażający przekonanie, że jest to język niezwykle trudny. Język polski, choć niełatwy, jest przecież regulowany przez zbiór dość precyzyjnych zasad, które umożliwiają jego opanowanie. Sztuka ta udaje się co roku tysiącom osób, które uczą się w ośrodkach

akademickich i instytucjach prywatnych w całej Polsce i poza jej granicami.

Początkujący lektorzy często zastanawiają się, czy powinni znać jakiś język obcy, który umożliwiłby im komunikację z uczniami. Na pewno znalezienie języka-medium ułatwia nauczanie języka polskiego jako obcego, na przykład w zakresie szkicowania scenek komunikacyjnych czy podawania objaśnień gramatycznych, nie jest jednak warunkiem koniecznym skutecznego przekazywania wiedzy. Należy pamiętać, że wielu uczących się języka polskiego jako obcego nie posługuje się najlepiej znanym na świecie językiem obcym, jakim jest język angielski. Niekiedy lektor uczący w jednej grupie musiałby znać co najmniej kilka języków obcych (np. chiński, rosyjski, angielski, francuski), żeby umożliwić uczniom zrozumienie przekazywanych informacji. W grupach zróżnicowanych pod względem narodowościowym trudno znaleźć jeden język, który byłby idealnym środkiem komunikacji. Co więcej, nadmierne wykorzystywanie języka-medium może spowolnić proces uczenia się języka polskiego, ponieważ wspólny język komunikacji sprawia, że uczniowie nie szukają rozwiązań w języku polskim, ale wobec trudności sięgają po najprostsze narzędzie, czyli język-medium właśnie.

Początkujący lektorzy muszą przede wszystkim uświadomić sobie, że język polski jako obcy jest nauczany zgodnie z zasadami nauczania języków obcych, stąd warto sobie przyswoić ważkie dla metodyki pojęcie podejścia komunikacyjnego. Zgodnie z nim w centrum zainteresowania ucznia i nauczyciela jest nauka komunikacji w określonych sytuacjach (m.in. zapraszanie, odmawianie, dziękowanie, wyrażanie preferencji, zakupy, wizyta w hotelu, wizyta u fryzjera). Nie chodzi zatem tylko o opanowanie systemu języka, ale przede wszystkim skuteczną komunikację adekwatną do określonych sytuacji. Stąd też istotnym elementem procesu uczenia się będzie odgrywanie ról, scenek typowych dla określonych sytuacji komunikacyjnych, udział w grach, zabawach językowych powiązanych z sytuacjami komunikacyjnymi. Zadaniem nauczyciela jest zapoznanie uczniów z typowymi sytu-

acjami komunikacyjnymi, wskazywanie ważnych struktur gramatycznych, które ułatwiają znalezienie się w nich oraz modelowanie procesu gromadzenia niezbędnego słownictwa. Uczniowie wykorzystują ww. informacje do samodzielnej produkcji językowej. Objasnienia gramatyczne w podejściu komunikacyjnym są ograniczone do niezbędnego minimum, podobnie jak używanie języka-medium.

W ostatnich latach coraz częściej mówi się także o wykorzystaniu w nauczaniu języka polskiego jako obcego podejścia zadaniowego, które różni się w swych założeniach od podejścia komunikacyjnego. Zakłada ono uczenie się języka przez wykonywanie zadań, np. zakup biletu. Przed wykonaniem zadania uczący się gromadzą z pomocą niezbędne ich zdaniem słownictwo oraz struktury, następnie samodzielnie wykonują zadanie, zaś nauczyciel udziela informacji zwrotnej oraz dokonuje korekty gramatycznej. W podejściu zadaniowym dominuje przekonanie, że uczniowie uczą się najskuteczniej wtedy, kiedy używają języka do zrozumienia lub wyrażania treści, stąd też dla uczniów i nauczycieli istotne jest skupienie na treści, nie zaś na strukturach języka.

Warto podkreślić, że w podręcznikach do języka polskiego jako obcego obecnych na rynku najczęściej bazuje się na podejściu komunikacyjnym. Niekiedy ich struktura zakłada podejście zadaniowe, ale z dużym komponentem wyjaśnień gramatycznych (czego unika się w „czystym” podejściu zadaniowym). Stąd też specjaliści mówią raczej, że jest to nie tyle podejście zadaniowe, co „podejście wspierane zadaniami”. Upraszczając, kursy podręcznikowe tworzone są w oparciu o sytuacje komunikacyjne, takie jak powitania, pożegnania, przedstawianie się, pytanie o samopoczucie, odpowiadanie, pytania o przedmioty wokół nas, prezentacja siebie i innych, wyrażanie zainteresowań, upodobań itd. Do sytuacji komunikacyjnych przyporządkowane jest słownictwo oraz określone struktury gramatyczne, np. wyrażanie preferencji dotyczących jedzenia – nazwy produktów spożywczych oraz czasownik lubić, który wymaga użycia rzeczowników i przymiotników w bierniku liczby pojedynczej i mnogiej.

Początkujący lektor zatem musi pamiętać, że w centrum jego zainteresowania jest komunikacja, zaś wprowadzane słownictwo i struktury gramatyczne powinny być adekwatne do poziomów biegłości językowej uczniów według sześciostopniowej skali CEFR (A1–C2). Gramatyka zaś, której ma nauczać, to gramatyka funkcjonalna, a nie opisowa. W dużym uproszczeniu, nauczyciel powinien uświadamiać uczniowi nie tylko istnienie określonej formy, ale przede wszystkim to, do czego można ją wykorzystać. Nie chodzi zatem o to, by nauczyć od razu wszystkich możliwych form, ale by wprowadzać je krok po kroku, zgodnie z częstotliwością użycia i przydatnością. Co więcej, nauczyciel powinien pamiętać, że uczy osoby z różną historią edukacyjną, a to oznacza, że objaśnienia gramatyczne powinny być możliwie jasne i pozbawione nadmiaru terminologii specjalistycznej.

Na początkowym etapie poznawania języka polskiego dla uczniów istotne jest znalezienie określonych prawidłowości, które umożliwią dalsze „nadbudowywanie” wiedzy. W związku z tym warto pamiętać, żeby w przypadku nauczania fleksji rzeczownika sporo czasu poświęcić na umiejętność rozpoznawania rodzajów gramatycznych rzeczowników w liczbie pojedynczej oraz jasno wskazać końcówki, które umożliwią ich identyfikację (rodzaj męski – końcówka spółgłoskowa oraz *-a* (*dom, mężczyzna*), rodzaj żeński: *-a* (*kobieta*), *-i* (*pani*), wyjątki (*noc, kość*), rodzaj nijaki: *-o* (*okno*), *-e* (*zadanie*), *-ę* (*imię*)).

Należy również pamiętać, że nie ma jednej zasady, która porządkowałaby kolejność prezentacji przypadków, choć na ogół w podręcznikach dla początkujących (poziom A1) pojawiają się one następująco: mianownik liczby pojedynczej rzeczowników (*Co to jest? Kto to jest?*), narzędnik liczby pojedynczej (*Kim jesteś? Czym się interesujesz?*), biernik liczby pojedynczej (*Co lubisz? Co kupujesz dzisiaj?*), mianownik i biernik rzeczowników niemęskoosobowych (*Lubię warzywa. Codziennie kupuję pomarańcze.*), dopełniacz liczby pojedynczej jako zaprzeczenie biernika (*Lubię sok jabłkowy. Nie lubię soku pomarańczowego.*), miejscownik liczby pojedynczej i mnogiej wraz z przyimkami miejsca (*Mieszkam w Polsce.*).

Warto pamiętać, że nie uczy się odmiany wyrazu przez wszystkie przypadki na raz, ponieważ nie ma to żadnego uzasadnienia praktycznego – sytuacje komunikacyjne, w których uczestniczą początkujący, rzadko wymagają takiej wiedzy. Należy stopniowo wprowadzać poszczególne przypadki, informując o najważniejszych zasadach repartycji

końcówek, stosownie do poziomu wiedzy językowej ucznia. Co ważne, zadaniem nauczyciela jest przede wszystkim szukanie prawidłowości, nie prezentacja wyjątków i wskazywanie na przykładach, że przedstawiona zasada działa. Jeśli jakaś forma jest wyjątkiem od reguły, na ogół na początkowych etapach nauki nie warto wchodzić w rozbudowane wyjaśnienia z zakresu gramatyki i historii języka, ale poinformować, że to wyjątek i należy go zapamiętać. Nadmiar zawiłych objaśnień, zamiast ułatwić naukę, może stać się czynnikiem demotywującym uczniów.

Podobnie rzecz ma się z nauczaniem form koniugacyjnych, które na potrzeby początkujących ogranicza się do trzech typów odmiany czasownika w czasie teraźniejszym, tzw. koniugacja *-m, -sz* (*kocham, kochasz*), *-ę, -ysz/isz* (*słyszę, słyszysz, mówię, mówisz*), *-ę, -esz* (*piszę, piszesz*). W przypadku form trudniejszych, jak formy osobowe czasownika *jeść, pić, woleć*, w czasie teraźniejszym na ogół przedstawia się, wskazując odstępstwa od wcześniej prezentowanej reguły bez szerszych wyjaśnień gramatycznych. Uczniowie uczący się języka polskiego na poziomie A1 zapoznają się także z formami czasu przyszłego (prosty i złożony) oraz przeszłego (w tym także czasownikami niedokonanymi i dokonanymi) oraz trybem warunkowym rzeczywistym. W procesie prezentowania form koniugacyjnych nie należy zapominać o uczulaniu uczniów na stosowanie w polszczyźnie form oficjalnych (*pan/pani, panie/panowie/państwo*).

Planując lekcję języka polskiego jako obcego, warto pamiętać o wykorzystaniu schematu PPP (*ang. presentation, practice, production*, czyli prezentacja, praktyka, produkcja). Lekcję zaczynamy od krótkiej rozgrzewki, po której następuje prezentowanie nowych treści, np. w postaci dialogu związanego z sytuacją komunikacyjną. Tekst umożliwi nie tylko zapoznanie się z nowym słownictwem i kontekstem kulturowym typowym dla określonych sytuacji, ale także pozwoli dokonać analizy nowych form gramatycznych i zasad ich używania. Warto motywować uczniów do odtwarzania zasady związanej z użyciem określonych form. Kolejnym etapem lekcji jest praktyka, a więc ćwiczenia prezentowanych treści na zróżnicowanych przykładach. Należy pamiętać, że ćwiczenia gramatyczne nie powinny mieć charakteru powtarzalnych struktur, a więc zadań, w których uczniowie uzupełniają formy gramatyczne słów w jednym przypadku po jednobrzmiących zdaniach, na przykład: *Nie mam _____ (sos)*. *Nie mam _____ (jabłko)*. Takie ćwiczenia szybko nużą i rzadko są wy-

zwaniem dla uczniów. Warto szukać przykładów urozmaiconych, odzwierciedlających realną komunikację w języku polskim.

Kolejnym etapem lekcji jest produkcja, czyli samodzielne wykorzystywanie nowych treści w językowych sytuacjach komunikacyjnych/zadaniach. W klasie mogą to być przygotowywane przez uczniów scenki, dialogi, ankiety oraz animowane przez nauczyciela gry i zabawy językowe. Poza klasą warto wykorzystać nagrywanie filmów/podcastów, tworzenie projektów czy lapbooków. Tę fazę lekcji warto zakończyć udzieleniem uczniom informacji zwrotnej, pamiętając, by zacząć od tego, co się udało, następnie przekazać informacje dotyczące koniecznej korekty i zakończyć informacją pozytywną (tzw. feedback kanapkowy). Ostatnia faza lekcji to czas uczniów na zadawanie dodatkowych pytań oraz podsumowania (czego się dziś nauczyłem, jak można to wykorzystać).

Lekcja języka polskiego jako obcego stwarza okazję do poprawiania uczniowskich błędów, przede wszystkim w zakresie wymowy, korekty form gramatycznych oraz słownictwa. Początkujący nauczyciel powinien kierować się zasadą poprawiania tylko tych błędów, które poważnie zakłócają lub uniemożliwiają proces komunikacji. Jest bowiem jasne, że szczególnie na początkowych etapach nauki w jednym zdaniu uczeń może popełnić nawet kilka błędów gramatycznych, co związane jest ze specyfiką języka polskiego. Korekta wszystkich to prosta droga do demotywacji uczniów i podtrzymywania mitu o tym, że język polski jest bardzo trudny. Uważam, że warto motywować uczniów do autokorekty. W przypadku korekty nauczycielskiej staram się poprawiać błędy uczniów po zakończonej wypowiedzi, tak by nie przerywać uczniom w trakcie formułowania myśli.

Jak wynika z powyższych rozważań, nauczanie języka polskiego jako obcego wymaga określonej wiedzy metodycznej, która tutaj została zaprezentowana bardzo pobieżnie i w dużym uproszczeniu. Być może jednak zachęci to początkujących nauczycieli języka polskiego jako obcego do dalszych poszukiwań i tworzenia warsztatu, który umożliwi satysfakcjonujące wykonywanie tego niełatwego zadania, jakim jest zapoznanie cudzoziemców z pięknem polskiej mowy.

* **dr Elwira Jeglińska** – wieloletni lektor języka polskiego w Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców UAM w Poznaniu, obecnie nauczyciel języka polskiego i angielskiego w liceum ogólnokształcącym.

Helena Krasowska Instytut Sławistyki PAN w Warszawie

Języki polski i ukraiński: różnice i podobieństwa

Na początku był język praindoeuropejski, choć różnie rozstrzygana jest kwestia, czy był to język, czy grupa bliskich sobie dialektów; obsługiwał on pewną istniejącą wspólnotę oraz posiadał podobieństwa w zakresie kultury materialnej i duchowej między ludami uży-

około połowy (a może i na początku) II tysiąclecia p.n.e. Pierwszy podstawowy okres języka prasłowiańskiego trwał do V w., tj. do wielkiej wędrówki Słowian na południe, wschód i zachód, związanej z wielką wędrówką ludów na przełomie starożytności i średniowie-

Do grupy południowej należą: serbochorwacki, słoweński, bułgarski i macedoński. Grupa zachodnia obejmuje dolnołużycki, górnołużycki, czeski, słowacki oraz polski¹.

„Język polski rozwinął się na podstawie dialektów plemion słowiańskich, które zamieszkiwały pod koniec epoki prasłowiańskiej dorzecze Odry, Warty i Wisły. Początek epoki piśmiennej języka polskiego przypada na w. XII. Najważniejszym źródłem z tego okresu jest tzw. *Bulla gnieźnieńska* Innocentego II, zawierająca ponad 400 polskich nazw miejscowych i osobowych”². Od początku XIII wieku zwiększa się liczba źródeł do języka polskiego. Od XIV wieku są teksty ciągłe, które umożliwiają dokładniejszą i wszechstronną charakterystykę języka staropolskiego. Warto wspomnieć najstarsze polskie zabytki, takie jak *Bogurodzica* (najprawdopodobniej XI wiek) i *Kazania świętokrzyskie* (XIII–XIV w.) – to arcydzieła, które udowadniają, że w Polsce XI–XIII w. istniała już kultura literacka. W połowie wieku XVI następuje przełom w polskim języku literackim. Język polski – dzięki wybitnym poetom i pisarzom, takim jak Mikołaj Rej, Biernat z Lublina, Jan Kochanowski – stał się jednym z najbardziej wyróżnionych języków literackich Europy, w tym upowszechnia się coraz bardziej w funkcji języka literackiego³. O dalszym jego rozwoju w tym miejscu nie będę pisać, warto natomiast wspomnieć o początkach języka ukraińskiego.

Najdawniejsze ślady właściwości językowych ukraińskich, jak zaznacza językoznawca Franciszek Sławski, pojawiają się w XII–XIII wieku w tekstach rusko-cerkiewno-słowiańskich pisanych w zachodniej części południowej Rusi na obszarze halicko-wołyńskim⁴. Więcej o początkach języka ukraińskiego pisali Tadeusz Lehr-Splawiński oraz Stefan Hrabiec w monografii „Dzieje języka ukraińskiego w zarysie”⁵. Twórcą ukraińskiego języka literackiego jest Iwan Kotlarewski, autor humorystycznej trawestacji *Eneidy* Wergiliusza (rok

wającymi języków indoeuropejskich¹. Jak zaznacza Leszek Bednarczuk, „rozwój indoeuropejskiej rodziny językowej można śledzić na przestrzeni pięciu tysięcy lat, jakie upłynęły od hipotetycznej daty rozpadu prajęzyka po czasy nam współczesne. W okresie tym dają się zauważyć pewne typy i kierunki zmian, powtarzające się w różnych językach i epokach, można je więc określić jako tendencje ogólnoindoeuropejskie. Są one zdeterminowane albo strukturą wewnętrzną języków tej rodziny, albo też mają charakter ogólnojęzykowy, czego przy obecnym stanie typologii diachronicznej nie jesteśmy w stanie rozstrzygnąć”². W I tysiącleciu p.n.e. ekspansja ludów indoeuropejskich objęła ogromne obszary: prawie całą Europę, północne wybrzeże Afryki, Azję Mniejszą, Iran, Indie i znaczne obszary Azji Środkowej, co spowodowało dalszą dyferencjację języków tej rodziny³.

Język prasłowiański został wyodrębniony ze wspólnoty bałto-słowiańskiej

cza. Jak zaznacza Franciszek Sławski, „Okolo IV w. n.e. język prasłowiański obejmował już terytorium między dorzeczem Odry i środkowym Dnieprem, na północy po morze Bałtyckie i Pojezierze Mazurskie, dzisiejsze Podlasie i dorzecze Prypeci, na południe po Karpaty i Sudety”⁴. Ekspansje terytorialne dawnych Słowian prowadziły do stopniowego różnicowania tych ludów. Druga połowa pierwszego tysiąclecia po Chrystusie to okres, w którym kształtują się stosunki etniczne i językowe w Europie. Wówczas również dokonał się proces zróżnicowania najważniejszych grup językowych: romańskiej, germańskiej i słowiańskiej. Ze względu na warunki geograficzne oraz podobieństwo w budowie gramatycznej i słownictwie wyróżnione zostały trzy grupy języków słowiańskich: zachodnia, wschodnia i południowa. Grupa wschodnia składa się z trzech języków: rosyjskiego, białoruskiego oraz ukraińskiego, o którym będzie mowa w dalszej części artykułu.

¹ *Języki indoeuropejskie*, pod red. L. Bednarczuka, Warszawa 1986, t. 1, s. 22.

² *Ibidem*, s. 46–47.

³ *Ibidem*, s. 42.

⁴ F. Sławski, *Wiadomości ogólne. Język prasłowiański. Zróżnicowanie dialektyczne. Praojczyzna Słowian*, [w:] *Języki indoeuropejskie*, pod red. L. Bednarczuka, Warszawa 1988, t. 2, s. 911.

⁵ *Ibidem*, s. 909.

⁶ *Ibidem*, s. 917.

⁷ *Ibidem*, s. 917.

⁸ *Ibidem*, s. 963.

⁹ T. Lehr-Splawiński, P. Zwoliński, S. Hrabiec, *Dzieje języka ukraińskiego w zarysie*, Warszawa 1956.

1798)¹⁰. Wprowadził on do ówczesnego języka ukraińskiego język ludowy dialektu połtawskiego. Obok Kotlarewskiego warto jeszcze wskazać twórcę ukraińskiej prozy artystycznej Hryhorija Kwikę-Osnowianenko oraz poetę satyrycznego Petra Hułaka-Artemowskiego. Ostatecznie język ukraiński literacki został ukształtowany przez Tarasa Szewczenko (1814–1861) w utworze *Kobzar*.

Słowiańskie pochodzenie języków polskiego i ukraińskiego ma więc długą historię, również poprzez bliskie sąsiedztwo wspólnot językowych, które były i są okazją do wzajemnych kulturowych i historycznych kontaktów. Jako przykład można przywołać ustalenia Przemysława Zwolińskiego, który pisze: „wpływy ukraińskie poczynając od Biernata z Lublina i Mikołaja Reja wzmagają się coraz bardziej u autorów związanych z pochodzeniem lub dłuższym pobytem z wschodnimi ziemiami ówczesnej Rzeczypospolitej. Nasycenie ukrainizmami osiąga szczyt w wieku XVII, by potem zwolna opaść i wznowić się powtórnie w początkach XIX w. u poetów tak zwanej „szkoły ukraińskiej”¹¹. Przytacza on ukrainizmy w utworach Mikołaja Reja, np.: *balamut, bohaty, puchacz*. Zwraca również uwagę na to, że do polszczyzny Rejowej przez medium ukraińskie weszły wyrazy pochodzenia orientального: *bohатыr, bulawa, kobza, kolpak, sahadak, buklad*¹². Zarazem język polski wpływał na język ukraiński, więc sąsiedztwo wspólnot komunikatywnych wzajemnie na siebie oddziaływało. Te wzajemne wpływy służyły dobremu sąsiedztwu oraz pozytywnemu rozwojowi wspólnot. Juliusz Słowacki, urodzony w Krzemieńcu, miał niańkę, która nuciła mu pieśni ukraińskie, po latach używał form z tego języka przy stylizowaniu polszczyzny.

Jako przykłady polonizmów w języku ukraińskim możemy podać: *cikawyj, powit, pereszroda* – ich obecność notuje się już od XIII wieku i w całym zasobie leksykalnym tego języka jest ich stosunkowo dużo.

Na poziomie języka mówionego Ukrainiec jest w stanie zrozumieć język polski, a Polak jest w stanie zrozumieć język ukraiński. Często możemy usłyszeć: „Ukraińcy używają naszych wyrazów” lub „Ukraińcy, jak mówią, to wszystko jest jasne i zrozumiałe, zwłaszcza ci z zachodniej Ukrainy”. Na-

tomiast dla użytkowników języka ukraińskiego i polskiego barierą jest forma zapisu: w języku ukraińskim alfabet jest pisany cyrylicą, w polskim zaś – alfabetem łacińskim. Podobieństwa w języku mówionym często mogą być pułapką językową. W języku ukraińskim i polskim wiele jest słów lub fraz, które mają formę wyrazową tę samą lub podobną, ale znaczenie mają inne – np. pol. *mecz*, ukr. *меч* ‘miecz’; pol. *kit*, ukr. *кіт* ‘kot’; pol. *dywan*, ukr. *диван* ‘sofa, kanapa’; pol. *czaszka*, ukr. *чашка* ‘filizanka, kubek’; pol. *bogato*, ukr. *багато* ‘dużo’. Pułapki językowe występują na każdym poziomie języka – w fonetyce, fleksji oraz składni. Uczniowie ukraińskojęzyczni uczący się polskiego wymawiają *h* krtaniowe, jak w ukraińskim, *ł* przedniojęzykowożębowe. Tych cech jest zdecydowanie więcej. Polacy natomiast mogą mówić *będę pisał*, zamiast *я буду писати*.

Jak zaznacza Nadia Gergało-Dąbek, „Zbadane przez językoznawców tzw. odległości leksykalne pomiędzy językami słowiańskimi pokazują, że język polski i rosyjski różnią się w 56%, natomiast polski i ukraiński jedynie w 30%, tj. aż 70% słownictwa polskiego i ukraińskiego się pokrywa; rosyjski z ukraińskim z kolei ma raptem 38% wspólnego słownictwa. Język ukraiński posiada 11 takich samych cech specyficznych w fonetyce i gramatyce, co język rosyjski, ale z językiem polskim ma 22 cechy wspólne, z białoruskim 29, a z chorwackim 21. Również z innymi językami słowiańskimi, czeskim, dolno- i górnołużyckim, ukraiński ma więcej wspólnych cech niż z rosyjskim. Dla przykładu, w języku ukraińskim i polskim jest wołacz (np. Agnieszko, ukr. Оксано [Oksano]), którego nie ma w rosyjskim, a wyższy stopień przymiotnika tworzy się za pomocą przedrostka naj- (najładniejszy, ukr. найгарніший [najharniszyj]), podczas gdy w rosyjskim za pomocą wyrazu „самый” (самый красивый [samyj krasiwyj]). Podobieństwo leksykalne języków polskiego i ukraińskiego można zobaczyć na poniższych przykładach, w których słowa umieszczone są w takiej kolejności: polski – ukraiński – rosyjski: zapraszać – запрошувати [zaproshuwaty] – приглашать [priglaszat’]; dziękować – дякувати [diakuwaty] – благодарить [blagodarit’];

wielki – великий [wetykyj] – большой [bolszoy]; drugi – другий [druhyj] – второй [wtoroy]; suknia – сукня [suknia] – платье [plát’je]; zeszyt – зошит [zoszyt] – тетрадь [tietrad’]; ołówek – олівець [oliwec’] – карандаш [karandasz]; pędzel – пендзель [pendzel] – кисть [kist’]; wrzesień – вересень [wereseń] – сентябрь [s’entiabr’].

Ukraiński i rosyjski należą do rodziny języków słowiańskich, jednakże są to dwa różne języki, o czym świadczy chociażby taki przykład: mniejszość ukraińska w Polsce (etniczni Ukraińcy) nie mówi po rosyjsku, gdyż nie ma z nim styczności (chyba że ktoś dodatkowo się uczył tego języka) i często nie rozumie osób rosyjskojęzycznych. Rosjanom znacznie trudniej zrozumieć język polski niż Ukraińcom. Wojna Rosji przeciwko Ukrainie przyczynia się do dekonstrukcji wielu mitów, m.in. o Ukraińcach i Rosjanach jako jednym narodzie oraz o braku różnic lub większym podobieństwie języka ukraińskiego do rosyjskiego, niż polskiego¹³.

Jesteśmy świadkami agresji ze strony Rosji, włączamy się w pomoc konkretnym obywatelom Ukrainy, którzy często w naszej obecności uczą się języka polskiego. Następuje proces zmiany sytuacji językowej w polskiej przestrzeni publicznej. Śledzimy właśnie ten proces językowy, a w przyszłości przykłady konkretnych rozmówców należy poddać badaniom naukowym pod kątem analizy zjawisk językowych, zachowań językowych, emocji językowych, oraz szerzej – psycholingwistyce, socjolingwistyce itd.

Losy obywateli Ukrainy dotyczą nas szczególnie teraz, gdy jesteśmy świadkami tych wydarzeń, przemian oraz mamy bezpośredni wpływ na uczenie się języka polskiego przez poszczególne osoby, naszych przyjaciół, ale również szerzej przez grupy dzieci, młodzieży oraz osób starszych. Dochodzi do sprzężenia (działa to dwukierunkowo) – język ukraiński i/lub rosyjski osób, które przebywają w Polsce, bezpośrednio oddziałuje również na nasze bogactwo językowe.

¹⁰ Iwan Kotlarewski (1769–1833), ukraiński poeta, dramaturg, urodził się w Połtawie.

¹¹ P. Zwoliński, *Rozwój języka ukraińskiego od XIV do XVIII wieku*, [w:] *Dzieje języka ukraińskiego w zarysie*, pod red. T. Lehra-Splawińskiego, Warszawa 1956, s. 35.

¹² Ibidem, s. 35.

¹³ N. Gergało-Dąbek, *Mit o jedności języków – komentarz badaczki z UMCS*, <https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/mit-o-jednosci-jezykow-komentarz-badaczki-z-umcs/>, wejście 7.09.2022.

*Olga Suchcicka** lektorka języka polskiego jako obcego

Krótki przegląd podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego

Po wejściu do Unii Europejskiej Polska zrobiła się krajem bardzo atrakcyjnym do podjęcia studiów przez obcokrajowców. W ciągu ostatnich dziesięciu lat możemy obserwować stały wzrost liczby cudzoziemskich studentów na polskich uczelniach. Najlicniejszą grupą, ze względu na bliską odległość oraz podobieństwo języków i kultur, są Ukraińcy, Białorusini oraz przedstawiciele innych krajów byłego związku radzieckiego (Kazachstan, Tadżykistan, Uzbekistan, Azerbejdżan i inne).

W wyniku działań wojennych w Ukrainie po 24 lutego 2022 roku do Polski przybyły tysiące uchodźców wojennych z Ukrainy, głównie kobiet z dziećmi. Sytuacja ta spowodowała wzrost zainteresowania metodami nauczania języka polskiego jako obcego wśród nauczycieli polskich szkół.

W niniejszym artykule chciałabym przedstawić kilka niezbędnych podręczników do nauczania obcokrajowców, szczególnie Słowian.

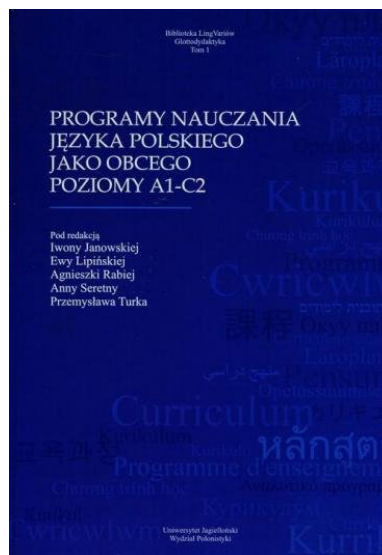
Już w 2004 roku w Polsce został wprowadzony system certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego oparty na wskaźnikach biegłości językowej zawartych w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* (ESOKJ, 2003). Poprzedziły go wieloetapowe działania obejmujące między innymi prace nad standardami wymagań egzaminacyjnych, opracowanie kryteriów oceny przygotowywanie zadań oraz testów pilotażowych i próbnych, a także szkolenia mające na celu przybliżenie i upowszechnienie systemu certyfikacji języka polskiego jako obcego.

Pojawiła się konieczność modernizacji procesu nauczania języka polskiego jako obcego polegającej na:

- innej organizacji procesu kształcenia językowego, będącej konsekwencją ujmowania biegłości językowej w kategoriach określonych umiejętności;
- przyjęciu zalecanego przez Radę Europy podziału na sześć poziomów zaawansowania (A1–C2);
- wprowadzeniu do codziennej praktyki dydaktycznej różnorodnych technik i typów ćwiczeń rozwijających

i sprawdzających stopień opanowania wszystkich sprawności oraz kompetencji lingwistycznych uczących się.

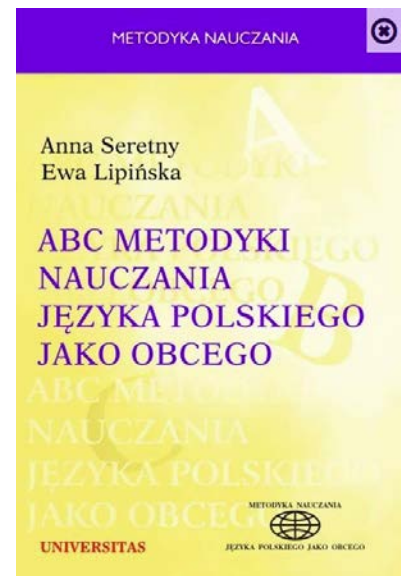
Opracowania nowoczesnych programów nauczania dostosowanych do standardów europejskich oraz systemu certyfikacji znajomości języka polskiego podjął się zespół Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie Uniwersytetu Jagiellońskiego w składzie: Iwona Janowska, Ewa Lipińska, Agnieszka Rabiej, Anna Seretny, Przemysław Turek i inni. Programy nauczania języka polskiego jako obcego (rok wydania 2016) zostały przygotowane dla wszystkich poziomów zaawansowania (od A1 do C2).

Oprócz opisu programu nauczania w *Programach nauczania języka polskiego jako obcego* zostały określone:

- cele kształcenia językowego;
- cele nauczania w zakresie poszczególnych sprawności językowych (działania komunikacyjne);
- treści nauczania:
 - katalog tematyczny;
 - katalog zagadnień gramatyczno-syntaktycznych;
 - katalog zagadnień stylistycznych;
 - katalog funkcjonalno-pojęciowy;
 - katalog zagadnień socjolingwistycznych, socjokulturowych i realioznawczych;
 - kryteria oceniania umiejętności językowych.

Następną książką obowiązkową do przeczytania jest *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* autorstwa Anny Seretny i Ewy Lipińskiej. To

pozycja adresowana do nauczycieli, którzy rozpoczynają pracę zawodową oraz tych, którzy pragnęliby poszerzyć swoją wiedzę w zakresie glottodydaktyki, a także do słuchaczy studiów podyplomowych i studiów magisterskich z zakresu metodyki nauczania języka polskiego jako obcego oraz do nauczycieli polonijnych (Kraków, 2005). W *ABC* zainteresowani mogą znaleźć podstawowe zagadnienia związane z metodyką nauczania języka polskiego jako obcego oraz zapoznać się technikami nauczania i różnorodnymi typami ćwiczeń językowych. Podręcznik składa się z czterech części.

I część – to nauczanie systemu językowego polszczyzny:

- nauczanie wymowy i intonacji;
- nauczanie pisowni;
- nauczanie słownictwa;
- nauczanie gramatyki.

II część – nauczanie i rozwijanie sprawności językowych:

- rozumienie ze słuchu;
- mówienie;
- nauczanie czytania;
- pisanie.

W III części możemy znaleźć opisanie sposobów kontroli wyników nauczania języka polskiego jako obcego: testy językowe, typy zadań testowych i inne.

W IV części znajdują się informacje dotyczące egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego oraz ogólny opis umiejętności językowych dla poszczególnych poziomów zaawansowania.

Kolejny podręcznik, który zawiera reguły gramatyczne oraz ćwiczenia utrwalające i rozwijające sprawności językowe, to *Z polskim na ty* Ewy Lipińskiej. Składa się z dwóch części – gramatycznej i mozaikowej. W części gramatycznej opisuje się reguły gramatyczne oraz podaje dużo przykładów, zwłaszcza w bardzo dostępny sposób przedstawiona została rekcja czasowników. Ta część zawiera również dużo ćwiczeń do utrwalenia materiału gramatycznego.

Część druga ma za zadanie nauczyć słownictwa, komunikowania się, rozumienia tekstów na przykładzie wybranych tematów, na przykład: choroby, rodzina, opis wyglądu i charakteru itp.

W podręczniku *Z polskim na ty* zostały zamieszczone teksty autentyczne lub w niewielkim stopniu opracowane. Podręcznik może być wykorzystywany w całości lub fragmentarycznie.

Nauczycielom, którzy zaczynają pracę z uczniami wschodniosłowiańskojęzycznymi, polecam serię podręczników *Język polski bez granic* opracowanych przez zespół dydaktyków Stowarzyszenia Wspólnota Polska na zlecenie Senatu RP w 2018 roku. To są

podręczniki dla uczniów klas V–XI do nauczania języka polskiego w szkołach ukraińskich. Całą serię można pobrać za

darmo na stronie www.odnswp.pl/publi-kacje w formie e-booków.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli SWP oferuje również inne przydatne materiały metodyczne do nauczania języka polskiego i kultury polskiej (*Biało-Czerwoni. Gramy razem; Album o Polsce; Emi i Maks w polskiej szkole* i inne).

Z kolei z inicjatywy Fundacji Wolność i Demokracja został wydany podręcznik *Raz, dwa, trzy i po polsku mówisz ty!* do nauki języka polskiego dla dzieci na Ukrainie. To nowoczesny podręcznik, który został opracowany przez wykładowców i lektorów związanych z Centrum „Polonicum”: Katarzynę Kołak, Małgorzatę Malinowską, Annę Rabczuk i Dorotę Zackiewicz. Podręcznik został wydany w 5 tomach, które odpowiadają poszczególnym poziomom nauczania. Do każdego tomu dołączone są materiały uzupełniające dla nauczyciela. Podręczniki i materiały można pobrać za darmo na stronie www.wid.org.pl/podrecznik/.

Jednym z najpopularniejszych podręczników do nauki języka polskiego jako obcego pozostaje *Polski. Krok po kroku* wydawnictwa GLOSSA. Dla dzieci i młodzieży wydawnictwo oferuje *Krok po kroku – junior*, dla dorosłych *Krok po kroku 1* i *Krok po kroku 2*. Zaletą tej serii jest to, że podręcznik jest dostosowany do nauczania zarówno Słowian, jak i osób niemówiących w językach słowiańskich. Ciekawe, motywujące i pełne humoru lekcje zachowują właściwe proporcje między gramatyką, słownictwem oraz doskonaleniem wymowy i umiejętności komunikacyjnych. Od samego początku bazują tylko na języku polskim, dzięki czemu zachęcają do mówienia i myślenia w tym języku.

Na stronie GLOSSY można znaleźć również dużo dodatkowych materiałów wspomagających proces nauczania: gramatyczne tablice, gry i zabawy i inne.

Warto też zajrzeć na stronę internetową Instytutu Polonistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. Umieszczone tam zostały materiały i podręczniki opracowane przez polonistów i glotodydaktyków UW (Ewa Kozłowska, Beata Katarzyna Jędryka, Natalia Siudzińska, Marzena Stępień, Magdalena Trysińska). Polecam do wykorzystania na zajęciach *Karty pracy do nauczania elementów języka polskiego w szkole polonijnej* – klasy od I do VIII oraz liceum.

Do pracy z dorosłymi uczącymi się oraz studentami jest do wyboru dość

sporo podręczników, można wybrać w zależności od czasu trwania kursu oraz wymaganego poziomu.

Polski jest COOL. Poziom A1 (Ewa Piotrowska-Rola, Marzena Porębska) – to 24 jednostki lekcyjne oraz dwie lekcje „okolicznościowe”. Każda jednostka zawiera różnorodne typy zadań pozwalające ćwiczyć różne kompetencje językowe (rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstu pisanego, mówienie, gramatyka i pisanie). Zamieszczono tu materiały autentyczne, dialogi imitujące naturalne sytuacje komunikacyjne oraz tabele gramatyczne.

Podręcznik *Hurra!!! Po polsku* w nowej edycji składa się z 20 rozdziałów zaplanowanych na około 120 jednostek lekcyjnych. Podręcznik zawiera teksty autentyczne i wzorowane na autentycznych, tematy związane z życiem codziennym (rodzina, podróże, praca, sport, święta itd.). W zeszycie ćwiczeń można znaleźć różnorodne ćwiczenia w systematyczny sposób rozwijające sprawności komunikacyjne: mówienie, pisanie, czytanie i rozumienie ze słuchu. Dodatkowym atutem serii *Hurra!!! Po polsku* jest to, że podręcznik przedstawiony został w trzech częściach – od poziomu A1 do B1.

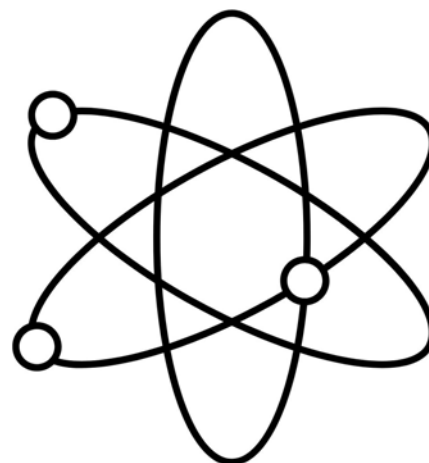
Testuj swój polski – publikacje tej serii to doskonale zestawy ćwiczeń pozwalające na opanowanie materiału gramatycznego i leksykalnego. Poszczególne części serii stanowić mogą doskonałe wsparcie w pracy z podręcznikami *Hurra!!!*.

Podręcznik *Polski na dobry start* (Beata K. Jędryka, Marta Buława, Anna Mijas) jest przeznaczony dla osób, które ubiegają się o międzynarodową ochronę na terenie Rzeczypospolitej. Zawarte w podręczniku treści nauczania wykraczają niekiedy poza przewidziane dla najniższego poziomu zaawansowania A1. Polecam ten podręcznik również do pracy z uchodźcami wojennymi z Ukrainy, którzy potrzebują szybkiego i skutecznego nauczania. Ta pozycja jest dostępna do pobrania na stronie rządowej: <https://www.gov.pl/web/udsc/materiały-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego---dla-doroslych>.

* **Olga Suchcicka** – urodzona w Berdiańsku (Ukraina), lektorka języka polskiego jako obcego, biegle władająca językiem ukraińskim, działaczka polonijna.

Barbara Jaworowicz nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Polskie i ukraińskie podręczniki do nauczania fizyki w klasie 7 – krótkie porównanie

Ministerstwo Edukacji i Nauki ogłosiło priorytety polityki oświatowej państwa na nowy rok szkolny 2022/2023. Jednym z nich jest: „Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej”. Przed nauczycielami stanęły nowe wyzwania, a wśród nich: w jaki sposób zorganizować pracę na

lekcjach różnych przedmiotów z uczniami przybyłymi z Ukrainy, którzy nie posiadają znajomości języka polskiego?

W Ukrainie odbywa się nauczanie w trybie zdalnym. Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy oraz Instytut Modernizacji Treści edukacyjnych udostępniły cyfrowe wersje wszystkich podręczników szkolnych.

Linki:

- <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>

- <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikiv/>

Porównam treści zawarte w podręczniku do nauczania fizyki w klasie 7 „Świat fizyki” Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne z treściami zawartymi w „Фізика підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Головка М.В., Засєкін Д.О., Засєкіна Т.М.”.

Układ treści

„Świat fizyki”	Ukraiński podręcznik do nauczania fizyki
Wykonujemy pomiary <ul style="list-style-type: none"> • Wielkości fizyczne, które mierzysz na co dzień • Pomiar wartości siły ciężkości • Wyznaczanie gęstości substancji • Pomiar ciśnienia • Sporządzamy wykresy 	Fizyka jako nauka przyrodnicza <ul style="list-style-type: none"> • Fizyka jako podstawowa nauka o przyrodzie • Ciała fizyczne. Wstępne informacje o budowie materii • Wielkości fizyczne i ich pomiary • Dokładność pomiarów. Zapisywanie dużych i małych liczb • Fizyka – teoretyczne podstawy techniki
Niektóre właściwości fizyczne ciał <ul style="list-style-type: none"> • Trzy stany skupienia ciał • Zmiany stanów skupienia ciał • Rozszerzalność temperaturowa ciał 	
Cząsteczkowa budowa ciał <ul style="list-style-type: none"> • Cząsteczkowa budowa ciał • Siły międzycząsteczkowe • Różnice w budowie ciał stałych, cieczy i gazów • Gaz w zamkniętym zbiorniku 	
Jak opisujemy ruch? <ul style="list-style-type: none"> • Układ odniesienia • Tor ruchu, droga • Ruch prostoliniowy jednostajny • Wartość prędkości w ruchu jednostajnym • Prędkość w ruchu jednostajnym prostoliniowym • Ruch zmienny • Ruch prostoliniowy jednostajnie przyspieszony • Przyspieszenie w ruchu prostoliniowym jednostajnie przyspieszonym • Ruch jednostajnie opóźniony 	Ruch mechaniczny <ul style="list-style-type: none"> • Ruch postępowy i obrotowy • Droga i przemieszczenie • Ruch prostoliniowy jednostajny • Równania ruchu • Wykresy ruchu jednostajnego prostoliniowego • Ruch niejednostajny prostoliniowy • Ruch punktu materialnego po okręgu • Ruch drgający • Wahadła

<p>Sily w przyrodzie</p> <ul style="list-style-type: none"> Rodzaje i skutki oddziaływań Siła wypadkowa. Siły równoważące się Pierwsza zasada dynamiki Newtona Trzecia zasada dynamiki Newtona Siła sprężystości Siła oporu powietrza i siła tarcia Prawo Pascala. Ciśnienie hydrostatyczne Siła wyporu Druga zasada dynamiki Newtona 	<p>Wzajemne oddziaływanie sił</p> <ul style="list-style-type: none"> Oddziaływania między ciałami Skutki oddziaływań Graficzne przedstawienie sił Zjawisko bezwładności Masa. Pomiar masy ciała Gęstość materii Siła grawitacji Rodzaje odkształceń. Siła sprężystości Prawo Hooke'a Tarcie. Siła tarcia Nacisk ciał stałych na powierzchnię Ciśnienie gazów i cieczy. Prawo Pascala Ciśnienie hydrostatyczne Ciśnienie atmosferyczne Barometry Manometry i pompy Siła wyporu. Prawo Archimedesesa Pływanie ciał
<p>Praca, moc, energia mechaniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> Praca mechaniczna Moc Energia mechaniczna Energia potencjalna i energia kinetyczna Zasada zachowania energii mechanicznej 	<p>Praca mechaniczna. Energia</p> <ul style="list-style-type: none"> Praca mechaniczna Moc Energia mechaniczna i jej rodzaje Prawo zachowania energii Maszyny proste

Porównam również wybrany temat z podręcznika do nauczania fizyki w klasie 7 „Świat fizyki” oraz ukraińskiego podręcznika do nauczania fizyki w klasie 7.

Układ treści w poszczególnych paragrafach w ukraińskim podręczniku do nauczania fizyki w klasie 7 jest następujący. Temat: Gęstość materii. Na początku każdego tematu lekcji są podane informacje dotyczące treści zawartych w paragrafie oraz treści, które uczeń powinien sobie przypomnieć z wcześniejszych zagadnień omawianych na fizyce lub innych przedmiotach – na przykład: przypomnij sobie, co to jest masa, co to jest objętość. Treści paragrafu zawierają definicję gęstości, wzór, tabelki gęstości ciał stałych, cieczy i gazów, przykład zamiany jednostek gęstości z kg/m^3 na g/cm^3 i odwrotnie oraz wyznaczenia ze wzoru na gęstość masy i objętości. Zadania do samooceny, przykładowe rozwiązania zadań.

Przykładowe zadania:

- Kula stalowa ma masę 250 g i objętość $0,0005 \text{ m}^3$. Odpowiedz na pytanie, czy kulka jest pusta, czy pełna?
- Wyznacz masę ciała, jeżeli jego objętość wynosi $0,35 \text{ m}^3$, a jego gęstość 11300 kg/m^3 .
- Wzięto cynę o objętości $V_1 = 0,1 \text{ dm}^3$ oraz miedź o objętości $V_2 = 1,5 \text{ dm}^3$, połączono je razem, uzyskując stop zwany brązem. Oblicz gęstość brązu.

W podręczniku do nauczania fizyki w klasie 7 „Świat fizyki” znajdujemy podobne zagadnienia. Temat: Wyznaczenie gęstości ciał stałych. W paragrafie znajdziemy tabelki zawierające gęstości różnych substancji w stanie stałym, ciekłym i gazowym, wzór oraz jednostki gęstości, przykład zamiany jednostek z kg/m^3 na g/cm^3 oraz przykładowe rozwiązania zadań.

Przykładowe zadania:

- Oblicz masę dębowej deski w kształcie prostopadłościanu o wymiarach 20 cm, 4 cm, 1,20 m. Gęstość drewna odczytaj z tabeli.
- Korona ma objętość 100 cm^3 i masę 1700 g. Skorzystaj z danych z tabeli i sprawdź, czy korona jest wykonana z czystego złota.
- 1 m^3 powietrza ma masę 1,29 kg. Oblicz masę powietrza wypełniającego pokój o objętości 25 m^3 . Skorzystaj z tego, że masa substancji jest wprost proporcjonalna do objętości.

Z porównania wynika, że treści zawarte w obu podręcznikach są spójne. Materiały opublikowane w wersjach PDF mogą stanowić dużą pomoc dla nauczycieli oraz ukraińskich uczniów. Zachęcam do ich wykorzystywania podczas lekcji fizyki.

WIELKOPOLSKA

JEDNOSTKA EDUKACYJNA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

PLACÓWKI OŚWIATOWE I JEDNOSTKI PROWADZONE PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO PODLEGŁE DEPARTAMENTOWI EDUKACJI I NAUKI

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.odn.kalisz.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
KSIĄŻNICA PEDAGOGICZNA W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.kp.kalisz.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KONINIE

pełna informacja na stronie:
www.cdnkonin.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W LESZNIE

pełna informacja na stronie:
www.cdn.leszno.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W PILE

pełna informacja na stronie:
www.cdn.pila.pl

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.odnpoznan.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.pbp.poznan.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.kalisz.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KONINIE

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.konin.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W LESZNIE

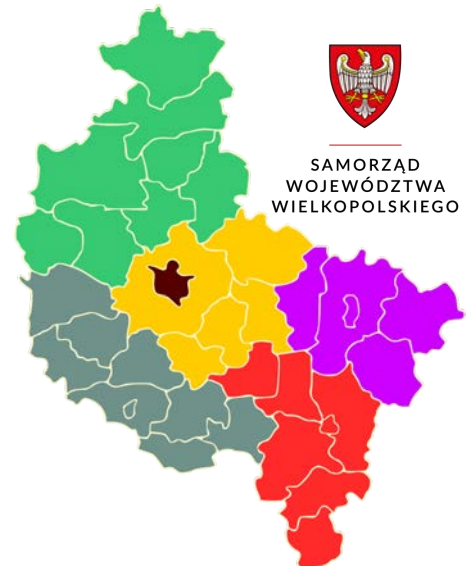
pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.leszno.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W PILE

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.pila.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.poznan.pl

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

SZKOŁY

- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie
www.medyk.gniezno.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Koninie
www.medyk.konin.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowie Wlkp.
www.msz-ostrow.cba.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Poznaniu
www.wsckziu1.poznan.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu
www.wsck.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Rawiczu
www.medyk-rawicz.com.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Wrześni
www.wscku-wrzesnia.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Złotowie
www.wsckziu-zlotow.pl
- Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek Terapeutyczno - Wychowawczych w Cerekwicy Nowej
www.cerekwica-mow.pl
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Nieusłyszących im. Józefa Sikorskiego w Poznaniu
www.slysze.edu.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Edukacji i Terapii w Starej Łubiance
www.zspstaralubianka.pl